

تهدید زیستی و سلامت غذایی

نویسندگان:

باربارا ای. راسکو

کلین ای. بلدسو

مترجمین:

محمدحسین فلاح مهرآبادی

محمد مصطفی شاهی فردوس

علی برهانی کیا

سال ۱۳۹۰

- سرشناسه : رسکو، باربارا
 Rasco, Barbara
 عنوان و نام پدیدآور : تهدید زیستی و سلامت غذایی / نویسندگان باربارا ای. رسکو، گلین ای. بلدسو؛ مترجمین محمدحسین فلاح مهرآبادی، محمدمصطفی شاهی فردوس، علی برهانی کیا.
 مشخصات نشر : تهران: لوح نگار، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری : ۴۵۶ ص.
 شابک : 978-600-6130-06-4
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 یادداشت : عنوان اصلی: Bioterrorism and food safety, c2005.
 موضوع : مواد غذایی — پیش‌بینی‌های ایمنی
 موضوع : تروریسم میکروبی — ایالات متحده
 شناسه افزوده : بلدسو، گلین ای.
 شناسه افزوده : Bledsoe, Gleyln E.
 شناسه افزوده : فلاح مهرآبادی، محمدحسین، ۱۳۵۷ -، مترجم
 شناسه افزوده : شاهی فردوس، محمدمصطفی، ۱۳۶۰ - ۱۳۸۹، مترجم
 شناسه افزوده : برهانی کیا، علی، ۱۳۶۰ -، مترجم
 رده بندی کنگره : TX۵۳۱.۵۳:ت۳۹۰

عنوان: تهدید زیستی و سلامت غذایی
 نویسندگان: باربارا ای. رسکو، گلین ای. بلدسو
 مترجمین: محمدحسین فلاح مهرآبادی، محمدمصطفی شاهی فردوس، علی برهانی کیا
 ناشر: انتشارات لوح نگار ۳-۷۷۶۲۴۴۴۲
 ناظر کیفی: ابراهیم بابک‌نیا
 ویراستار: ظریف
 طراح جلد: سید محسن قندی
 صفحه آرایی: شرکت دانش روززیتون
 نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۰
 شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
 قیمت: ۸۵۰۰۰ ریال

شابک: ISBN: 978-600-6130-06-4

حق چاپ مجدد برای کمیته پدافند غیر عامل وزارت جهاد کشاورزی محفوظ است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

هر چه بر زمین است فانی شونده است و وجه باشکوه و باکرامت پروردگار باقی خواهد ماند.

[الرحمان ۲۶ و ۲۷]

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ



در مراحل پایانی آماده‌سازی چاپ و انتشار این کتاب، با کمال تأسف و اندوه مطلع شدیم دوست و همکار فرهیخته و عزیز ما، آقای دکتر محمد مصطفی شاهی فردوس از مترجمین اصلی این کتاب، روز شنبه ۹ بهمن ماه سال ۱۳۸۹ در اثر سانحه رانندگی در خارج از کشور دار فانی را وداع گفت و از جمع ما رخت بر بست. دریافت این خبر چشمانی اشک‌بار و گلویی بغض‌آلود بر جای گذاشت.

وی که در همکاری‌های خود با کمیته پدافند غیر عامل وزارت جهاد کشاورزی فردی توانمند، اثرگذار و هموارکننده دشواری‌ها بود، در ترجمه و تألیف کتاب‌های پدافندی در حوزه کشاورزی نیز سهمی بسزا و درخور از خود به یادگار گذاشت. دریغ که نتیجه تلاش‌هایش را ندید و در کمال ناباوری روح پاکش پر کشید. صمیمیت، صفا، خلوص، دلسوزی، تعهد و تلاش‌های آن دوست سفر کرده هرگز از یادها نخواهد رفت. روح خالص، شیفه و خستگی‌ناپذیر همراه با مایه‌های عمیق علمی، تصویری از آینده‌ای بزرگ و درخشان برای او ترسیم می‌کرد. امید به پروردگار کریم که به فضل خود او را در آینده‌ای بزرگ‌تر و درخشان‌تر قرار دهد.

شادروان دکتر محمد مصطفی شاهی فردوس در سال ۱۳۶۰ در خانواده‌ای اصیل، فرهیخته و فرهنگی در شهر مشهد چشم به جهان گشود. وی پس از پایان تحصیلات در مقطع دبیرستان در سال ۱۳۷۹، بلافاصله با رتبه ممتاز وارد دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران شد و در سال ۱۳۸۵ با درجه ممتاز از پایان‌نامه خود در مقطع دکتری دفاع کرد. وی که از نخبگان جامعه دامپزشکی کشور محسوب می‌شد، از همان ابتدای دوران دانشگاه به تحقیق و پژوهش همت گمارد به گونه‌ای که در سال دوم دانشگاه، نخستین مقاله علمی-پژوهشی خود را به چاپ رساند. سال ۱۳۸۵ شیوه جدید جراحی تخمدان را ارائه کرد که این طرح به عنوان اختراع به ثبت رسید و مقالات متعدد آن در نشریات مختلف داخل و خارج از کشور و همچنین در کنگره جامعه رادیولوژیست‌های جهان به چاپ رسید. وی در همین سال به عنوان دانشجوی نمونه دانشگاه تهران انتخاب شد.

وی پس از فارغ‌التحصیلی در دو دوره تخصصی مجزا در دانشگاه هال انگلستان در زمینه مدیریت تنوع زیستی و مدیریت سواحل و نیز دوره‌ای در زمینه تحقیق و بازتوانی در حیات وحش با تمرکز بر پستانداران دریایی در مؤسسه SRRC هلند شرکت کرد. سپس، برای گذراندن دوران مقدس سربازی و به عنوان نخبه وظیفه، با طرح پدافند غیر عامل وزارت جهاد کشاورزی همکاری کرد. پس از پایان

خدمت سربازی، به هلند عزیمت نمود و در موسسه SRRC به عنوان عضو هیئت علمی مشغول به کار شد.

آن مرحوم در عمر کوتاه خود به یقین منشأ خدمات مؤثری بود. عضویت در بنیاد ملی نخبگان و چاپ بیش از ۷۰ مقاله در نشریات و کنفرانس های داخلی و بین المللی از سوابق ارزنده وی است. از دیگر سوابق آن مرحوم می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- مدیر بخش تهدیدات دامی و امنیت زیستی طرح پدافند غیر عامل وزارت جهاد کشاورزی
- پژوهشگر برتر طرح پدافند غیر عامل وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۳۸۷
- همکار طرح پدافند غیر عامل وزارت جهاد کشاورزی و استاد دوره های آموزشی پدافند غیر عامل که دو این زمینه، خدمات چشمگیر و شایسته ای از خود بر جای گذاشت
- مشاور امنیت زیستی طرح پدافند غیر عامل وزارت جهاد کشاورزی
- دبیر کمیته تخصصی بیماری های حیوانات وحشی سازمان نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران
- عضو هیئت علمی موسسه SRRC هلند
- ترجمه و تألیف کتب پدافندی در حوزه کشاورزی

طرح پدافند غیر عامل وزارت جهاد کشاورزی ضایعه فقدان این دوست دانشمند و پژوهشگر نخبه را به خانواده محترم ایشان به ویژه پدر و مادر داغدار آن فقید، فرزند خردسال، دوستان و همه همکاران ایشان تسلیت گفته غفران و رحمت الهی برای آن عزیز از دست رفته و صبر و سلامتی برای بازماندگان مسئلت می کند. در پایان، ذکر جمله ای از وصیت نامه آن مرحوم خالی از لطف نیست:

«شاد باشیم؛ من هم شادم. قدر با هم بودن را بدانیم که زندگی کوتاه است. یک جمله شنیدم که زیباست: یلدا یعنی یک دقیقه بیشتر با هم بودن؛ آن قدر ارزشمند است که برایش جشن می گیرند.»

روحش شاد؛ قرین رحمت واسعه خداوند متعال و یادش گرامی
طرح پدافند غیر عامل وزارت جهاد کشاورزی

تأبستان ۱۳۹۰

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
پانزده	پیش‌نگار
هفده	پیشگفتار مترجمین
نوزده	پیشگفتار مؤلفین
۱	فصل اول: مواد غذایی و تهدید بیوتروریستی
۱	تروریسم غذایی چیست؟
۲	تهدیدها از کجا می‌آیند؟
۶	تاکتیک‌ها و راهبردهای تروریستی
۱۱	اخاذی
۱۵	جنگ اطلاعاتی
۲۴	انگیزه تروریست‌ها
۲۵	قوانین جدید درباره تروریسم غذایی
۲۶	قوانین ضد تروریستی
۲۸	آلوده‌سازی مواد غذایی
۳۶	منابع
۳۸	نکات
۴۵	فصل دوم: عوامل بالقوه زیستی و سموم شیمیایی
۴۶	عوامل زیستی
۶۸	تشخیص اختصاصی عوامل زیستی
۶۸	گزارش دهی
۶۹	پژوهش‌های مربوط به بیماری‌ها
۷۱	آمادگی نهادها: سراسری
۷۱	عوامل شیمیایی

۹۰	سموم بیولوژیک
۹۰	عوامل خونی
۹۱	عوامل عصبی
۹۳	عوامل تاول‌زا
۹۵	عوامل خارش‌زا و سوزش‌زا
۹۶	عوامل خفه‌کننده
۹۶	قلزات سمی
۹۹	آفت‌کش‌ها
۱۰۰	ترکیبات بهداشتی (ضد عفونی‌کننده‌ها)
۱۰۱	مدیریت تماس با مواد شیمیایی ناشناخته
۱۰۲	منابع
۱۰۴	نکات
۱۰۵	فصل سوم: قوانین مربوط به بیوتروریسم و تأثیر آن بر ...
۱۱۱	ثبت (بخش ۳۰۵ قانون، قواعد نهایی موقت، کد ۲۱ قوانین دولت مرکزی ...
۱۱۷	حفظ و نگهداری از مدارک ثبت شده و صورت جلسات ...
۱۲۳	پیش‌اخطار برای مواد غذایی وارداتی ...
۱۲۹	توقیف اداری ...
۱۳۳	علامت‌گذاری کالاها (بخش ۳۰۸ قانون)
۱۳۳	ممانعت‌های مجاز (بخش ۳۰۴ قانون)
۱۳۸	منابع
۱۳۸	نکات
۱۷۱	فصل چهارم: طرح‌ها و راهبردهای مؤثر در امنیت غذا برای ...
۱۷۱	مقدمه
۱۷۵	آگاهی و هشدار دادن
۱۷۶	فعالیت‌های اطلاعاتی و توانایی تجزیه و تحلیل
۱۷۶	راهبردهای کاهنده
۱۷۷	بهبود محصولات و طرح‌های پاسخ‌دهنده
۱۸۲	تأثیر حملات راهبردی محدود
۱۸۸	مثال‌هایی از اهداف
۱۸۹	سطح معمول آمادگی
۱۹۱	برنامه‌های جاری دولت
۱۹۹	بیمه تروریسم

۲۰۰	پیشگیری، خط مقدم دفاع است
۲۰۲	پیشرفت طرح امنیت غذا بر اساس اصول نقطه کنترل بحرانی تحلیل خطر
۲۰۸	سامانه‌های پاسخ‌دهنده دولت در شرایط اضطراری
۲۱۱	ارزیابی تهدیدات امنیتی و شناسایی خطرات
۲۱۳	مدیریت خطر: تدابیر پیشگیرانه
۲۱۳	گام‌های پیشنهادی جهت پیشرفت و توسعه طرح امنیتی
۲۱۵	راهبردهای امنیتی
۲۱۵	سرشماری و ارزیابی محل
۲۱۵	پیشنهادهای خاص
۲۱۶	عملیات اجرایی مزرعه: محصولات کشاورزی و برداشت
۲۱۸	عملیات آماده‌سازی غذا و عمل‌آوری
۲۱۹	شکل کارخانه‌ها
۲۲۰	نقاط دسترسی به داخل کارخانه
۲۲۰	منابع آب و هوای پاک
۲۲۱	تهیه کنندگان: ضمانت‌نامه‌ها
۲۲۱	توزیع و حمل و نقل
۲۲۲	توزیع عمده‌فروش‌ها و خرده‌فروش‌ها
۲۲۴	گزینش کارمندان
۲۲۵	گزینش پیمانکار
۲۲۶	لوازم شخصی
۲۲۶	تفکیک و شرح وظایف
۲۲۷	بازدید کنندگان و بازرسان
۲۲۷	کلیدها و کارت‌های ورود
۲۲۸	پارکینگ
۲۲۸	هوشیاری و آموزش کارمندان
۲۲۹	بازرسی‌های امنیتی
۲۲۹	امنیت داده‌ها
۲۲۹	اقدامات مربوط به کار با محموله‌های پستی
۲۳۱	طرح‌هایی جهت تخلیه اضطراری افراد

۲۳۲	آزمایشگاه‌های تحقیقاتی و کنترل کیفی
۲۳۳	هزینه‌های اجرا
۲۳۴	آزادی‌های مدنی
۲۳۶	پاسخ دولت
۲۳۷	یک مثال
۲۳۷	تولید و توزیع جزئی (خرده فروشی) قیله‌های منجمد ماهی پرچرب اقیانوس آرام
۲۴۲	تولید قیله‌های منجمد ماهی - چک‌نویس آنالیز خطر
۲۴۵	فرم طرح امنیت غذا
۲۵۳	منابع
۲۵۵	نکات
۲۶۱	فصل پنجم: ارتقای امنیت از طریق ردیابی مواد غذایی
۲۶۴	راهبردهای دولت
۲۶۹	سامانه‌های نشانه‌گذاری سراسری
۲۷۵	علائم مشخص‌کننده دست‌کاری
۲۷۵	علائم فعال نوری در بسته‌بندی
۲۷۶	برچسب‌ها
۲۷۶	سامانه‌های فیزیکی برچسب‌گذاری
۲۷۹	بارکدها و متن‌های ریز
۲۸۰	برچسب‌های الکترونیکی و اتیکت‌های هوشمند
۲۸۱	ابزار شناسایی با استفاده از امواج رادیویی
۲۸۳	سامانه‌های مدیریت اطلاعات
۲۸۴	استانداردهای بین‌المللی
۲۸۶	منابع
۲۸۶	نکات
۲۸۹	پیوست الف: ایمنی و امنیت غذا: رویکرد سامانه‌های مدیریت خطرات ...
۳۲۲	پیوست ب: رهنمودهای امنیت و ایمنی مرکز خدمات نظارت و ایمنی غذایی برای ...
۳۲۴	دستورالعمل کلی
۳۲۵	طرح ایمنی حمل‌ونقل
۳۲۶	سامانه ایمنی انبار مواد غذایی
۳۲۷	وسایل نقلیه مورد استفاده برای حمل گوشت، مرغ و تخم‌مرغ
۳۲۸	پیش از بارگیری
۳۲۹	بارگیری

۳۳۱	حین حمل و نقل
۳۳۱	تخلیه بار
۳۳۲	راهنمای کلی
۳۳۳	طرح امنیتی
۳۳۳	ارزیابی نقاط آسیب پذیر
۳۳۴	توسعه و اجرای اقدامات
۳۳۵	عملیات اضطراری
۳۳۵	آموزش و آزمایش
۳۳۵	گزینه‌ش و آموزش کارکنان
۳۳۶	امنیت بخشی به تأسیسات
۳۳۶	راه‌های دسترسی
۳۳۷	ارسال و دریافت محموله‌ها
۳۳۸	جایگاه و تأسیسات
۳۳۹	اقدامات نظارتی
۳۳۹	کارکنان
۳۳۹	حمل و نقل / دریافت محموله‌ها
۳۴۱	ذخیره سازی / آب
۳۴۱	عکس العمل
۳۴۲	راهنمایی‌های بیشتر در زمینه روش‌های خاص حمل و نقل
۳۴۲	رهنمودهای کلی برای تمام انواع حمل و نقل
۳۴۳	حمل و نقل هوایی
۳۴۳	کامیون و تریلی
۳۴۴	حمل و نقل دریایی
۳۴۶	حمل و نقل ریلی
۳۴۹	پیوست پ: رهنمودهای امنیتی مرکز خدمات نظارت و ایمنی غذایی برای ...
۳۵۱	مدیریت طرح امنیت غذایی
۳۵۲	امنیت خارجی
۳۵۳	امنیت داخلی
۳۵۳	امنیت عمومی داخلی
۳۵۴	امنیت کشتارگاه و فراوری مواد غذایی
۳۵۵	امنیت در ذخیره سازی
۳۵۵	امنیت در جابه جایی و دریافت
۳۵۶	امنیت در تهیه منابع آب و یخ

۳۵۶	امنیت در جابه‌جایی بسته‌های پستی
۳۵۷	امنیت افراد
۳۵۹	پیوست ت: آمادگی نسبت به موارد اضطراری
۳۵۹	حرفه‌های مربوط به بهداشت عمومی
۳۶۴	پیشنهاداتی در مورد ارتقای امنیت غذایی
۳۶۷	پیوست ث: تهدیدات تروریسمی به مواد غذایی رهنمودهایی برای اجرا و ...
۳۶۷	خلاصه دستورالعمل
۳۶۹	پیوست ج: پاسخ بهداشت عمومی به تروریسم زیستی و شیمیایی
۳۶۹	۱۰ خدمت اضطراری برای بهداشت عمومی
۳۷۰	اجزای کلیدی برنامه آمادگی بهداشت عمومی
۳۷۱	اجزای کلیدی آمادگی
۳۷۱	ارتقای همکاری بین بخش‌های مختلف سلامت عمومی
۳۷۱	طرفین دخیل در مراقبت
۳۷۲	سرنخ‌های همه‌گیرشناسی که ممکن است نشانگر تهاجم تروریستی پنهان باشند
۳۷۵	پیوست ج: راهنمایی برای صنایع تأسیس فروشگاه‌ها و عرضه‌کنندگان خرده‌پای ...
۳۷۵	دستورالعمل
۳۷۵	هدف و افق
۳۷۶	محدودیت‌ها
۳۷۶	ساختار
۳۷۶	مراجع مرتبط
۳۷۶	سایر منابع
۳۷۷	خرده‌فروشی‌های مواد غذایی و مراکز ارائه‌دهنده مواد غذایی
۳۷۷	مدیریت
۳۷۸	عامل انسانی - کارکنان
۳۸۰	عامل انسانی - جامعه
۳۸۱	جایگاه (سازه و تأسیسات)
۳۸۲	اجرای خدمات
۳۸۵	موارد اضطراری تماس

۳۸۷	پیوست ح: راهنمایی برای صنایع تولیدکنندگان، فراوری کنندگان و ...
۳۸۷	هدف
۳۸۷	محدودیت‌ها
۳۸۸	ساختار
۳۸۸	مراجع مرتبط
۳۸۸	سایر منابع
۳۸۸	فعالیت اجرایی خدماتی مراکز تهیه و فراوری مواد غذایی
۳۸۸	مدیریت
۳۹۰	عامل انسانی- کارکنان
۳۹۲	عامل انسانی- جامعه
۳۹۳	سازه و تأسیسات
۳۹۵	خدمات (بخش اجرایی)
۳۹۹	پیوست خ: راهنمایی برای صنایع واردکنندگان و انبارداران: رهنمودهای پیشگیرانه ...
۳۹۹	هدف
۳۹۹	محدودیت‌ها
۴۰۰	ساختار
۴۰۰	مراجع مرتبط
۴۰۰	سایر منابع
۴۰۰	اقدامات اجرایی واردات مواد غذایی
۴۰۰	مدیریت
۴۰۲	عامل انسانی- کارکنان
۴۰۴	عامل انسانی- جامعه
۴۰۵	سازه‌ها و تأسیسات
۴۰۶	خدمات (بخش اجرایی یا اجراییات)
۴۱۱	پیوست د: راهنمایی برای صنعت تولیدکنندگان مواد آرایشی و بهداشتی و ...
۴۱۱	دستورالعمل
۴۱۱	هدف
۴۱۲	محدودیت‌ها
۴۱۲	ساختار
۴۱۲	مراجع مرتبط
۴۱۲	سایر منابع

۴۱۲	عملیات‌های اجرایی تصدیق مواد آرایشی و بهداشتی
۴۱۲	مدیریت
۴۱۴	عامل انسانی - کارکنان
۴۱۶	عامل انسانی - جامعه
۴۱۷	سازه (جایگاه) و تجهیزات
۴۱۸	خدمات (اقدامات اجرایی)
۴۲۱	موارد اضطراری تماس
۴۲۳	کلمات اختصاری
۴۲۷	نمایه

فهرست جدول‌ها و شکل‌ها

۵۰	جدول ۲-۱ عوامل زیستی بالقوه قابل استفاده در آلوده‌سازی مواد غذایی
۷۳	جدول ۲-۲ عوامل شیمیایی احتمالی
۷۷	جدول ۲-۳ عوامل شیمیایی قابل استفاده در حملات تروریستی
۱۹۴	جدول ۴-۱ بررسی اینترنتی اداره نظارت بر غذا و دارو در باره...
۲۶۵	جدول ۵-۱ ابزارهایی جهت قانونی ساختن کالا، مقابله با دست کاری و کنترل کالا
۲۷۲	جدول ۵-۲ مشخصات روش‌های گوناگون نشانه‌گذاری
۲۹۱	شکل ۱ پیوست الف مراحل نظارت بر زنجیره غذایی
۲۹۴	شکل ۲ پیوست الف اجرای مدیریت کاربردی خطر
۳۲۰	شکل ۳ پیوست الف امنیت و ایمنی غذایی، راهبرد سامانه‌های مدیریت....
۳۲۵	شکل ۱ پیوست ب دیاگرام ساده برای نقاط حمل مواد غذایی تجاری

پیش‌نگار

در زمانه‌ای که تحولات منطقه‌ای و جهانی، سریع‌تر و جهت‌یافته‌تر و تلاش دشمن در جهت سوق دادن تحولات به انواع فشارها و تهدیدها علیه ایران اسلامی، آشکارتر و خصمانه‌تر گشته است، بی‌شک تلاش در جهت صیانت و تقویت امنیت ملی ضرورتی دوچندان یافته است. از موضوعات بسیار مهم و اثرگذار بر امنیت ملی که با تأکیدات مقام معظم رهبری برای اولین بار به‌طور سازمان‌دهی شده در کشور جریان یافته، پدافند غیر عامل است. پدافند غیر عامل که به‌علت تحت تأثیر قرار دادن تمامی مؤلفه‌های امنیت ملی، از جایگاهی شایسته در حوزه تأمین امنیت ملی برخوردار است، به معنای مجموعه اقدامات و سازوکارهایی است که بدون به‌کارگیری سلاح موجب کاهش قابلیت‌ها و توانایی‌های دشمن، کاهش آسیب‌پذیری کشور و منابع خودی، حفظ توان کشور برای ادامه فعالیت‌های ضروری، سهولت در مدیریت بحران‌های ناشی از وقوع تهدیدات و اقدامات خصمانه دشمن و در نهایت حفظ و ارتقای پایداری ملی شود. پوشیده نیست که به‌جهت اهمیت و نقش حیاتی بخش کشاورزی در امنیت و توسعه کشور، اجرای سیاست‌ها و راهبردهای پدافند غیر عامل در این بخش خود رکنی بنیادین در امنیت ملی به حساب می‌آید.

بدون تردید، شرط اساسی برای تحقق و موفقیت سیاست‌ها، راهبردها و طرح‌های اجرایی پدافند غیر عامل، آموزش و بسترسازی مناسب فرهنگی برای آنهاست. تنها در صورت شناخت، باور و ایجاد فرهنگ پدافند غیر عامل در مدیران سطوح عالی، میانی و اجرایی، انجام اقدامات و سازوکارهای پدافندی امکان‌پذیر خواهد شد. از جمله اقدامات مهم در زمینه آموزش و فرهنگ‌سازی، انتشار منابع علمی و آموزشی پدافند غیر عامل در بخش کشاورزی است که به‌علت تحولات سریع در ماهیت تهدیدها در این بخش، دارای ماهیتی نوشونده و تحول‌پذیرند. با توجه به فقر شدید این منابع در کشور، لزوم ترجمه، تدوین و تألیف کتاب‌هایی به‌عنوان منابعی برای آموزش و توسعه دانش پدافند غیر عامل در بخش کشاورزی به‌گونه‌ای روزافزون

خطیر و فوری جلوه می‌کند. با گسترش و تداوم این فعالیت می‌توان به دانش مکتوب، منابع و سرفصل‌های مورد نیاز برای استفاده در متون آموزشی دست یافت؛ توان بازدارندگی دستگاه‌ها در حوزه‌های مسئولیتی و تخصصی ذی‌ربط را ارتقا داد؛ به کارایی و اثربخشی نظام مدیریتی و تصمیم‌گیری در شرایط بحران کمک کرد؛ سیاست‌ها، اقدامات و تجارب پدافندی دیگر کشورها به‌ویژه کشورهای متخاصم را شناخت و در نهایت به ایجاد و رشد فرهنگ پدافند غیر عامل در مخاطبین بخش کشاورزی یاری رساند. کتاب حاضر با تلاش کارشناسان پدافند غیر عامل وزارت جهاد کشاورزی ترجمه شده است و در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد.

امید که با یاری خداوند متعال و در سایه عنایات و توجهات امام و ولی عالم (عج)، با گسترش و تداوم این فعالیت در آینده بتوان در جهت بسترسازی برای پیاده‌سازی پدافند غیر عامل شاهد گام‌های بلندتر و مؤثرتری باشیم.

سید علی صدرالسادات

معاون وزیر و رئیس کمیته پدافند غیر عامل

وزارت جهاد کشاورزی

تابستان ۱۳۹۰

پیشگفتار مترجمین

بحث امنیت غذایی و مراقبت از سلامت انسان‌ها بواسطه تهدیدهای قابل تصور در این زمینه ریشه در تاریخ چندین هزار ساله بشر دارد. در اوستا ذکر شده است، ناهید که نام اوستایی آن «اردوی سورا آناهیتا»^۱ است، نام فرشته‌ای است که محافظ و موکل آب می‌باشد. در ضمن، به معنای رود بزرگ پاک‌ی آب و توانای بی‌آلایش است. او، شیر را تصفیه کرده، موجب برکت گله و رمة شده و درمان بخش است.

در تعالیم زرتشت این گونه بیان شده که مواد فاسد کننده وقتی با آب مخلوط شوند در محیط منتشر شده، موجب بروز بیماری‌های عفونی می‌گردد. بنابراین وظیفه فرمانروایان و اولیای امور بود که به کمک قانون از بروز چنین آلودگی‌هایی جلوگیری کنند.

در وندیداد از بازرسی مواد غذایی نیز یاد شده و توجه گردیده که گوشت و غذاها را کاملاً پخته و قبل از خوردن بو کنند تا فاسد نباشد.

در مورد انتقال وبا از راه آب آشامیدنی در منابع دینی اسلامی مدارکی وجود دارد، از جمله در کتاب تجلی حقیقت در اسرار کربلا آمده است، جابر از حضرت رسول (صلی الله علیه و آله) نقل کرده است که فرمودند: «پوشانید ظرف‌ها را و ببندید گلوی مشک‌ها را زیرا در مدت سال شبی است که وبا در آن شب نازل می‌شود و اگر ظرفی روی آن باز باشد وبا در آن فرود می‌آید».

با تأمل به آنچه پیشتر ذکر شد، به نظر می‌رسد اهمیت بحث امنیت مواد غذایی در دنیای امروز بر کسی پوشیده نیست. نگاهی به مخاطرات جدیدی که کشورها و ملت‌ها را در عصر حاضر مورد تهدید قرار می‌دهد، بویژه بیوتروریسم و تروریسم غذایی نه تنها این بحث را با اهمیت‌تر، بلکه توجه به آن را ویژه و ضروری می‌گرداند. با توجه به جدید بودن موضوع مورد اشاره، در راستای تأمین منابع علمی مورد اطمینان و قابل استفاده برای همکارانی که در زمینه

مواد غذایی و بهداشت آن فعالیت می کنند، اندیشمندان، دانشجویان و سایر افراد علاقمند به این رشته ترجمه کتابی جامع در این خصوص مد نظر قرار گرفت.

کتاب پیش رو در میان کتب موجود در این زمینه، یکی از کامل ترین کتاب ها بود که به صورت جامع و با نگارشی آسان به بیان تهدیدات، سابقه رخداد و راه کارهایی در خصوص پیشگیری از وقوع تهدیدات زیستی در زمینه مواد غذایی پرداخته است. با این وجود، از آنجا که تمامی مباحث عنوان شده، منطبق و مناسب با شرایط میهن عزیزمان ایران اسلامی نبود، تصمیم بر آن گرفتیم تا با حفظ امانت داری در ترجمه و متن اصلی، بخشهایی را بر پایه حقایق موجود در کشور و به صورتی که قابل استفاده برای همکاران محترم باشد، به نگارش در آوریم. همچنین پیوست آخر کتاب (Appendix-k) نیز مقاله ای است که به دلیل اختصاص داشتن به مبحث ردیابی مواد غذایی عرضه شده در امریکا ترجمه نگردید.

در اینجا لازم است از آقای مهندس خسرو بقائی که با محبت و تلاش خویش زمینه چاپ و انتشار این اثر را فراهم آوردند، تشکر و قدردانی نماییم.

همچنین از آقای دکتر محمود تولایی (عضو هیئت علمی دانشگاه بقیه الله) و آقایان دکتر فرهاد طاهریان (سازمان دامپزشکی کشور) و دکتر محسن مشکوة (متخصص بهداشت مواد غذایی سازمان دامپزشکی کشور) که زحمات ویراستاری علمی کتاب حاضر را بر عهده گرفتند و آقای دکتر محسن نوری که در اصلاح و بازبینی اولیه با ما همکاری نمودند، تقدیر و تشکر می نماییم.

در پایان، ضمن سپاسگزاری از تمام دوستانی که در راستای ارائه این اثر قبول زحمت نموده و ما را در ارائه اثری بهتر یاری رساندند، امیدواریم کتاب پیش رو به عنوان منبعی مفید برای تمامی علاقمندان و همکاران مورد استفاده قرار گیرد. پیشاپیش از تمامی دوستانی که با بیان نظرات خویش ما را در اصلاح و بهبود کاستی های این اثر در چاپ های آینده یاری می رسانند، تشکر می نماییم.

محمد حسین فلاح مهرآبادی

محمد مصطفی شاهی فردوس

علی برهانی کیا

تابستان ۱۳۸۹

پیشگفتار مؤلفین

تعمیم و توسعه برنامه‌های ایمنی غذایی در عرصه‌های جدید را امنیت غذایی می‌گویند. چنانچه این مفهوم به زمان‌هایی برمی‌گردد که امنیت غذایی تنها به معنی کافی بودن مواد غذایی و بی‌خطری آن‌ها بسته می‌شد، و نه به عنوان تهدیدی عمده. در این کتاب، ما موضوعات ایمنی غذایی، پیشرفت‌های فناوری در عرصه ردیابی مواد و تجزیه و تحلیل‌های قضایی از مقررات مشروط و رایج مرتبط با فعالیت‌های تجاری و ادغام این مسائل با برنامه‌های امنیت غذایی کارآمد و مؤثر برای تجارت غذا را مطرح نمودیم. تصمیم‌گیری در مورد آنکه چقدر باید به هر موضوع خاص توجه شود، بسیار مشکل است، به این مفهوم که ما بتوانیم در مورد پیشرفت‌های سریع که در عرصه‌های فناوری، تجارت و قوانین رخ می‌دهد، پیش‌بینی‌هایی داشته باشیم.

بخش‌های خاصی نیز در مورد مخاطرات شیمیایی و بیولوژیکی با تأکید بر عوامل انتخابی و عوامل بیماری‌زای غذازاد و خلاصه‌ای در مورد عوامل شیمیایی که مورد استفاده قرار گرفته یا می‌توانسته به شکلی باعث آلودگی غذا به صورت عمده گردد، ذکر گردیده است. تجزیه و تحلیل شعبات قضایی در مورد تجارت مواد خوراکی و تجارت جهانی غذا از مقررات بیوتروریسم دولت مرکزی آمریکا در اینجا ذکر شده است. پیشرفت طرح‌های امنیت غذا بر پایه توسعه برنامه‌های نقطه کنترل بحرانی تحلیل خطر^۱ یا مدل‌های مدیریت خطر عملیاتی^۲ بحث شده است، با این پیشنهاد که چگونه طرح‌ها را واقعی‌تر، مؤثرتر و عملی‌تر نماید. همچنین، پیشرفت در ردیابی محصولات غذایی و چگونگی کاهش خطر آلودگی عمده مواد غذایی و بهبود اطمینان مصرف‌کننده در اینجا مطرح شده است.

این کار به همه کسانی که قربانی شدند تا بتوانند دنیایی امن‌تر بسازند، به‌ویژه افرادی که در

1. Hazard Analysis and Critical Control Point (HACCP)
2. Operational Risk Management (ORM)

راه‌هایی خطرناک و دور از خانه قرار گرفتند، تقدیم می‌شود. در انجام این کار ما از حمایت‌های معنوی همکاران محترم در طول این پروژه، به‌خصوص دکتر لاگرانگه^۱، ویراستار علمی کتاب «شیوه‌های حمایت غذا»^۲، برای خدمات مستمر و ارزنده ایشان در این حرفه قدردانی می‌نماییم.

باربارا ای. راسکو

گلین ای. بلدسو

www.ketab.ir

-
1. William La Grange
 2. Food Protection Trends